16

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

HÆMORRHAGIA VIARVM VRINARIARVM

QVAM

DIVINIS AVSPICIIS

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO

ORDINIS MEDICI SENIORE

PRO DOCTORIS GRADV

SVMMISQVE IN MEDICINA PRIVILEGIIS RITE OBTINENDIS

Ad d. Septembris A. AE. C. MDCCXXX.

Publicæ eruditorum disquisitioni exhibebit

M. GODOFREDVS HEINSIVS

IÜTROBOCENSIS SAXO.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI. Acad. Typogr.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
HÆMORRHAGIA VIARUM URINARIARUM.

PROOEMIUM.

Vemadmodum ſanguis, ſi moderato & æquabili motu circumit, vitæ & integritatis omnium in corpore functionum; ſic etiam multorum & gravium morborum, imo ipſius mortis cauſſa & fons eſt, quando non tam copia vel temperie, quam motu & loco peccat. Nam ſi juſto celerius movetur, oritur febris; ſi viciſſim penitus immotus ſubſiſtit, putrida fit partis corruptio; ſi vaſol um

 arveis

alveis elapſus, abit in putredinem & purulentam materiam, unde hecticæ febres aliique truculenti morbi proficiſcuntur; quando majori copia ac impetu ex uno loco transfertur in alterum atque inæqualiter movetur, dolores, inflammationes & periculoſæ ſæpe fiunt hæmorrhagiæ. Qua de cauſſa præcipuum, imo fere princeps, medentum opus atque intentio eſſe debet, ut ſanguinis & fluidorum motum in quovis morbo probe attendant, obſervent, eumque exorbitantem, in ordinem redigant. Habet hoc quam maxime locum in nimiis ſanguinis profuſionibus. Hæ enim ſi moderate & per naturæ convenientia loca fiunt, uti ſalutares ſunt & in magnum ſanitatis vergunt commodum, ita, ſi per aliena & naturæ inſueta ſuccedunt emiſſaria, per pulmones forte, per ventriculum & inteſtina tenuia, nec non per renes & veſicam, atroces & ſæpe mortiferas paſſiones concitant. Exemplo jam nobis erit hæmorrhagia, quæ fit per vias urinarias, & qua ſanguis mediante urina per veſicam & urethram excernitur. Hanc in ſpecimine inaugurali hoc ita excutere animus eſt, ut doceamus, a quibus cauſſis variis proveniat, quæ gravia poſt ſe relinquat ſymptomata

& qui-

& quibus remediis tum præcaveri, tum sanari possit. Cui utilissimo labori ut gratiam suam & vires nobis divinum ac præpotens Numen addat atque largiatur, est, quod demissa prece efflagitamus!

§. I.

ANtequam in ulteriorem hujus argumenti disquisitionem & meditationem descendamus, primo omnium pretium erit operæ, certa & & vera suppeditare indicia, quibus an sanguis cum urina mictus sit, nec ne, dignoscere, adeoque mictionem cruentam, a non cruenta, discernere possimus. Si in majori copia, ut interdum accidit, ad libram & ultra, sanguis sincerus, vel sine, vel cum pauca urina mictus, prodit per meatum urinarium, res nullo eget discrimine. Si vero cruor urinæ fuerit admixtus parcius, tunc paulo curatiori opus est scrutinio. Sæpe enim mingitur lotium coloris sanguinei, sæpe etiam deponit sedimentum non aliter ac sanguis solet, nullo tamen præsente sanguine. Sæpius etiam bruni vel nigrescentis coloris urina emittitur, ut nulli suspicio sanguinis, qui tamen mixtus est, in sensus & mentem incurrat. Quare haud raro fit, ut Medici in diagnosi hujus mali admodum fallantur. Nam observatorum frequenti detectum est industria, & experientia quoque confirmatur, quod urinæ intense rubro sanguineo colore tinctæ, immo nigrescentes, appareant, sine ulla sanguinis mixtura. Relatum hoc legimus a FORESTO *Libr. XV. Obser-*

 vation.

vation. pag. 305. in M. N. C. *Dec. II. Cas. VI. Obs. 8.* in SCHENCKIO *Lib. III. Obs. 558.* Atque etiam id non raro accidit in hypochondriacis, cachecticis nec non scorbuticis.

§. II.

Suggerenda igitur sunt certa indicia, e quibus hoc tam multiplex discrimen perspiciendum, eumque in finem tenenda hæc. Si rubedo sanguini æmula a particulis sulphureis, mixtura salium, præsertim alcalinæ indolis, exaltatis proficiscitur, tunc quamprimum emissa fuit, clara & perspicua apparet, sedimentum vero incarnati & cinnabarini coloris est; quod tamen, sufficienti calore admoto, mox in supernatantem liquorem se recipit, ut clara rursus & perspicua ut antea appareat. Contra vero quum urina rubet a sanguine, tunc opaca & crassiuscula sine perspicuitate mingitur, sedimentum vero est grumosum, ex rubro nigricans, idque non dissolvitur, aut rursus ab urina absorbetur. Deinde si lotii rubedo est a sanguine, linteum per quod colatur, tingit rubore, quod non fit, quando est a salibus color exaltatus. Quando porro urina est crassa, turbida, bruni & nigrescentis coloris, qualis non raro a sanguine diutius moram nectente in vesica & corrupto redditur, tum, ut a materia viscida, biliosa, adusta, scorbutica, tartarea discernatur, sedimentum lento calore est exsiccandum, siccatum carbonibus vivis injiciendum, & observandum, utrum odor exsurgat urinosus fœtidus, an vero empyrevmaticus volatilis, qualis a sanguine exsiccato & cornu cervi alias exspirat. Si prius accidit & præterea

terea quæ post cremationem remanet materia salinæ fixæ terrestris rudioris indolis est, non a sanguine, si posterius, & cineres teneriores remanent ac subtiliores, utique a sanguine esse, concludendum.

§. III.

Multum quoque scire refert, discrimen: unde profluxerit cum urina emissus sanguis. Etenim plures dantur viæ, quæ urinæ secernendæ & excernendæ inserviunt, renes, uretheres, vesica, urethra, per quam etiam seminalis liquor emittitur. Quod si autem sincerus sanguis largius & sine dolore mingitur, magnaque grumorum copia in fundum secedit, ex num substantia sanguineo-vasculosa eum prodiisse nullum est dubium. Vbi vero parcior quantitas sanguinis obscuri, nigricantis coloris, cum, vel sine materia purulenta, maxime si cum dolore, ardore in inguine, sub mictione, vel post eam redditur, tunc ex vesica, vel renibus læsis, aut exulceratis, prodiisse certum. De quo egregium est HIPPOCRATIS *Sect. IV, Aphorism. 78.* testimonium: *Quicunque,* inquientis, *repente ac confertim sanguinem mingunt, his ruptæ a renibus venæ significatio fit.* Nec non *Aphorism. 75. si sanguis & pus cum urina redditur, exulceratæ vesicæ aut renum significationem præbet.* Quando porro ex uretheribus, a calculo magno vel aspero læsis, sanguinis quippiam cum urna miscetur, dolor circa lumbos & ilia acutus, difficilis & sabulosa mictio, aliaque calculi in uretheribus hærentis signa id manifestant. Propter læsa a calculo vesicæ ejusque tunicarum sanguinea vascula, si excernitur quippiam cruoris, non modo

cum

cum summo dolore & praevia obstructione quandoque urina prodit, sed & grumi interdum cum moleculis crassioribus sabulosis firmiter compacti una cum ea emittuntur, quod etiam interdum accidit, si calculus in rene firmiter impactus eum sauciat.

§. IV.

Datur vero adhuc alia mictionis cruentæ species, cujus tamen raro mentio fit a scriptoribus medicis, quæ videlicet ex ipsis vasis vesicæ, vel potius ipsius sphincteris contingit, quando nimium hiant & a sanguine distenta aperta fuerunt. De hac mictionis cruentæ specie notatu dignum est CÆLII AVRELIANI *Lib. IV. tardar passionum cap. IV.* effatum ita habens: *solent, sicut in podice, vel feminarum sinu, aut matricis collo, etiam in vesica, hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstant, quibusdam intervallis variatum. Quod oportet apprehendere prudentem, cum non coacervata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interjectis defectionibus, ac retento sanguine dolore circa pubem, siquidem aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem vel abstinentiam faciunt mictus, dysuriam Græcis vocatam, vel isc:uriam. ARCHIGENES vero dicebat, ut statis periodis menses & hæmorrhoides; ita & certis vicissitudinibus interdum plethora se effundit per renes & vesicam.* Cui merito addendum HEVRNII *Comment. in aphorism.* HIPPOCRATIS 78. de signis discriminis loci præceptum: *sanguis qui a musculo vesicæ emingitur, non exacte permiscetur urinæ, sed in fundo depositus grumescit, quin hic grumus, qui interdum citra urinam excidit, dolorem circa vesicæ musculum consisten-*

tem

tem facit; a rene vero qui mingitur sanguis, & copiosus est, & urinæ exacte miscetur, videturque tota urinæ consistentia nihil aliud esse, quam tenuis ac dilutus sanguis; mox tamen sedet liquidus minimeque concretus & rubicundus.

§. V.

Neque etiam confundi debet sanguinis mictio cum gonorrhœa sive seminis fluxu sanguineolento. Non enim adeo est insolens, ut in iis, qui gonorrhœa laborant virulenta, ex glandulis prostatis valde relaxatis, ob majorem lymphæ, vel seri affluxum, non modo seminalis liquor, sed & serum mucidum, arenulis etiam refertum, interdum quoque per intervalla plane sanguis, ex apertis vasorum osculis per urethram citra urinæ fluxum emittatur.

§. VI.

Neque porro confundere, sed probe dignoscere oportet a sanguinis mictu, illum sanguinis effluxum, qui fit per membri virilis integumenta. Nos aliquot memoria tenemus exempla, ubi certis periodis in viris ex ipso pene fluxit sanguis per aliquot hebdomades purus, satis largiter, præcedente tensivo quodam in inguine ac femoribus dolore. Collegit etiam ejusmodi exempla STALPART *van der* WIEL, *Cent. I. Obs. LXXX.* Sed tum sanguis non prodit urinæ mixtus, sed stillat seorsim guttatim, ex ramo vasorum hæmorrhoidalium exteriorum qui ad pudenda excurrit.

§. VII.

Deinceps tenendum discrimen mictionis cruentæ criticæ & salutaris, a minus tali & morbosa. Illa

quippe fit frequentissime per renes magna in copia, rarius & in minori quantitate per sphincterem vesicæ, citra dolorem & magnum incommodum & redit etiam certis periodis. Contingit hoc maxime per translationem, sive quæ Græcis dicitur metastasin, excernendi sanguinis per menses, aut hæmorrhoides, iis vel cessantibus, vel obstructis, aut suppressis. Vidimus nos talem criticam mictionem liberaliorem, in viris, sanguine abundantibus, sive plethoricis, juvenilis, vel etiam senilis ætatis, suppresso, vel etiam penitus cessante hæmorrhoidali fluxu, aut consueta omissa sanguinis missione, periculi tamen prorsus expertem. Vidimus quoque in feminis octogenariis, vegetis & laute adhuc viventibus, præsertim si cessantibus mensibus sanguinis missio vel fuerit neglecta, aut plane omissa.

§. IIX.

Præterea non semel, sed aliquoties notavimus in senibus, deficiente fluxu hæmorrhoidali, item in viris ætatis consistentis hæmorrhoidibus cæcis & tumentibus si adflicti fuerint, a motu corporis & animi fortiori, sanguinis portionem non exiguam, bruno colore instar decocti caffee tincti, citra urinæ difficultatem cum mictu prodiisse; qui procul omni dubio ex vasis vesicæ sanguineis circa sphincterem ejus tumentibus & apertis profectus fuit. Venæ enim hæmorrhoidales externæ quæ alias facile tument, & cæcæ dicuntur, communicant cum vesica & ramos etiam ad eam spargunt; minime vero, ut nonnullorum fert opinio, de internis id putandum, quorum

rum ramos ad veſicam excurrentes Anatomicus huc usque vidit nullus.

§. IX.

Contingit vero hæc ſanguinis excretio, ex aliis ſanguineis ſuppreſſis, hæmorrhoidalibus potiſſimum, per renes, dum videlicet ſanguis accumulatus & per arteriam meſaraicam inferiorem ad tunicas inteſtini recti adductus, ibi cum exitum non invenit, quaſi regurgitat ad truncum arteriæ magnæ, ſive potius majori copia ibi colligitur, & ad vaſa renum arterioſa, quæ & copia, & magnitudine venas emulgentis ſuperant, per ductus urinarios delatus, orificia eorum nimis diſtendendo & aperiendo, ad tubulos urinarios, qui cum arteriolarum finibus connexi ſunt, & per hos tandem ad uretheres & veſicam tranſit. Atque adeo in tali caſu nec anaſtomoſis, nec diæreſis, nec diapedeſis, tantopere ab autoribus decantatæ, locum obtinent.

§. X.

Veſica vero excretioni etiam ſanguinis obnoxia eſt, quia valde difficilis eſt, ob perpendicularem & valde demiſſum ſitum, ſanguinis per venas ex ipſa regreſſus. Quo fit, ut ſub hæmorrhoidibus externis tumentibus, vel internis obſtructis, in plethoricis præſertim, accumulatus & ibi ſtagnans ſanguis, præter naturam orificia vaſorum capillarium ipſius veſicæ, vel magis ſphincteris, aperiat atque perrumpat.

§. XI.

Maxime omnium vero fluxus hæmorrhoidalis ſuppreſſus, vel ex quacunque alia cauſſa ceſſans, cauſ-

ſam mictionis cruentæ, maxime illius quæ fit per renes, ſubminiſtrat. Notatu dignum hanc in rem eſt exemplum, cujus meminit HERCVLES SAXONIA *lib. III. cap. IV.* nobilem Batavum, per quinque annos, ex intervallo, multum ſanguinis ſponte & ſubito ante urinam ex urethra emiſiſſe, fluxu laborantem, hæmorrhoidum ſuppreſſo. ROLFINCKIVS quoque *Diſſert. anatom. Lib. V. cap. 26.* aliam hiſtoriam refert: *Illuſtris vir*, ſcribit, *hæmorrhoidali fluxui aſſuetus, eo ſuppreſſo, incidit in mictionem cruentam, multarum ſeptimanarum ſpatio durantem, quæ evanuit hæmorrhoidibus apparentibus, levi fluxu & parco ſatis, ita, ut vix anitergia tingeret.* Neque minus REISELIVS *epiſtola LXIV.* caſum memorabilem enarrat, de paſtore quodam, ob hæmorrhoidum a triennio ſuppreſſionem, magnam anguinis craſſi & ſinceri, ſine urinarum aquis, cum impetu promanantem & matulam replentem quantitatem, excernente, qui tamen per totam vitam nihil ſanguinis e vena miſerat. Cum vero hic eundem paroxyſmum ter ſtato circuitu expertus fuiſſet, ſeceſſerunt tandem naturales & limpidæ urinæ. Poſtquam autem Medici conſilio vino uſus fuerat paulo largius, & diebus aliquot continuatis pilulis ex aloë, ſucco cichorii impregnata & extracto trochiſcorum alhandulæ, hæmorrhoides ei fluxerunt & malum ceſſavit.

§. XII.

Vtut vero omnis motus corporis fortior in plethoricis facile ad hæmorrhagicas excretiones ſuſcitandas anſam præbet; ſpeciatim tamen ad mictionem cruentam nulla ipſius ſpecies majorem vim habet equita-

quitatione. Possemus ejus exempla plura afferre, quæ etiam passim apud auctores reperiunda. Sic RIVERIVS *Centur. II. obs. 13.* memorat de quinquagenario, qui quoties equitationi peregrinationis caussa sese commisit, urinas sanguinolentas reddidit. HOLLERIVS quoque *in Aphorism. 78. Sect. IV. Hippocrat.* inquit: *Sunt nonnulli, qui si durius equitent aut sese exerceant immoderatius, ex calefactis renibus, sanguinem mejunt.* Et paulo post: *arbitramur*, ait, *sanguinolentam urinam & turbidam reddi ab hoc Reverendissimo Episcopo propter dilatationem factam tum in cavitatibus renum, tum in vasis urinariis, propter intensam caliditatem, a motu violento primo generatam, dum curru, salebroso itinere concuteretur, præcipue circa dorsi regionem: deinde succedente ingenti calore, dum cum veste pellicea sub sole ardente montem ascenderet. Ex his igitur omnibus tantus calor circa partes renum fuit excitatus, ut ob nimium dilatationem, urina sanguinolenta excreta fuerit. Et inde est, quod nunc quoque quotiescunque fatigatur & corpus exercet in idem symptoma incidat, turbidæ scilicet sanguinolentæ urinæ.* Ratio vero, quare equitatio, cujus alias in præcavendis & etiam sanandis chronicis affectionibus magna vis & efficacia est, ad hæmorrhagiam renum & vesicæ plurimum disponat, inde petenda venit, quod propter compressionem venarum in femoribus, in perinæo etiam & ano, sanguinis recursus multum retardetur. Hinc copia sanguinis major fit & increscit in arteriis, motusque sanguinis in superioribus partibus augetur & intensior fit præsertim circa lumbos, per motum succussorium. Sic facto citatiori sanguinis affluxu, emulgentes tandem arteriæ quam facile aperiuntur.

Recte enim scribit MALPHIGIVS tractatu *de renibus*: *In nostro corpore, præter pulmones, non alia est pars, quæ exundantis sanguinis injuriis magis subjiciatur, quam renes.*

§. XIII.

Deinceps sanguineæ mictionis, sed magis priori infestæ & periculosæ, caussam non infrequenter calculus intra renem delitescens subministrat. Multa enim hujus succurrunt exempla, & tale quoque habet HORSTIVS *Lib. IV. Observ. 37.* ubi sine omni lumborum dolore, calculosi, præsertim qui sanguine plus justo abundant & corpus vehementer motu exercent, sanguineam emittunt urinam. Quomodo vero hoc fiat, vero videtur simillimum, quod calculus mole major ac figura asper, sine dolore quidem intra renes diu delitescere possit, nihilominus haud levem compagi renum vasculosæ labem suo affrictu ac compressione inducat, eorum quoque functionem naturalem lædat & sic ansam erumpendi sanguini præbeat. Scilicet quando calculus mole & pondere suo ramos venæ emulgentis comprimit, liberiorem sanguinis transitum per has impediendo, efficit, ut per arteriolas emulgentes adductus, nimia copia & impetu earum tenues & capillares ramulos, qui ultimo terminantur in tubulos urinarios, valde distendat & tandem viam sibi faciat in eos, qui secundum naturam tantum urinam vehunt, eosdemque subeat ac in urinam transeat. Id quod longe adhuc magis fit, quando in dispositione ad calculum, varii generis remedia, quæ urinam & calculum pellunt, commendantur & applicantur, ut quidem communis & pessima est consue-

tudo,

tudo, præſertim ſi calidiora fuerint, ex terebinthina, ſuccino vel junipero parata. Fit etiam tali in caſu, ut calculus in renalibus tubulis incarceratus, arroſione, & excoriatione dilacerando minima renum vaſcula, ſive ſiphunculos, exulcerationem efficiant. Qua facta, pus cum ſanguine per uretheres in veſicam inſtillat, & ſic mictum valde dolorificum exeunte puris & ſanguinis corrupti cum urina portione, producit. Id quod tamen etiam quandoque fieri poteſt, quanquam rarius, ab uretheris per calculum exulceratione.

§. XIV.

Mictionis quoque cruentæ, copioſæ & valde ancipitis ſpecies eſt, quando ex veſica, ab acriori præſertim ibi ſtagnante copioſo ſanguine, exulcerata, mucoſa valde, ex parte purulenta & cruenta materia in ejusdem cavitatem deſcendit. Tum enim cum intenſo ardore, intolerando dolore & difficultate urina redditur, ſimulque tremores & convulſivæ artuum, cum frigore & tremore ſtipatæ, motiones, ſeſe jungunt. Vidit id aliquoties in gonorrhœa deſperata & inveterata laborantibus D. PRÆSES acri ſimul & corroſiva materia e genitalibus profluente ac partes vicinas arrodente. Quæ labes interna ubi adeſt, ac renum, vel etiam veſicæ ſubſtantia ſimul corrupta eſt, & purulenta ac putrida materia copioſe ſecedit, urinæ exeunt furfuraceæ, & parvæ carunculæ, aut corpora, capillos, vel vermiculos æmulantia, in urina conſpiciuntur, quæ a veſica nequaquam poſſunt abſcedere, hæc enim reſolvi nequit in ejusmodi filamenta;

ſed a contenta mucoſa, vel in renibus, vel in veſica; materia, concreſcunt in ejusmodi figuram & conſiſtentiam.

§. XV.

Accedit aliud cruentæ mictionis genus, a cauſſa videlicet externa, contuſione lapſu in terram, elevatione onerum & percuſſione producta. Hæc quidem in vita civili & praxi ſæpius occurrit, cauſſam tamen ipſius reddere non tam promtum ac obvium eſt. Quod ſi enim vaſorum in renibus ruptio, vel continui ſolutio, cauſſa foret, non tam ſubito, uti tamen fit, per venæſectionem & ſanguinem diſſolventia poſſet ſanari. Nos potius modum ita concipiendum eſſe cenſemus, quod a contuſione & contorſione vaſorum, inprimis ſanguineorum, & ibi ſtagnante ſanguine, ejus circulatio per has partes læſas impediatur; hinc creſcere impetum & copiam ſanguinis in vaſis internis, atque hæc nimium inde, præſertim in plethoricis, diſtenta, ut ſanguis locum mutet ac effluat facere. Tale quid enim commode maxime fit in renibus, ſi ibi facta fuit percuſſio. Vnde ſunt inter exmpla, ubi etiam a ſubluxatione vertebrarum cruenta inſecuta fuit mictio. Quin ſicuti ex tibia amputata dyſenteriam HILDANVS *Centur. II. Obſ. 10.* ſic etiam & nos obſervavimus, ex oſſe tibiæ fracto, urinam cruentam redditam fuiſſe. Vt adeo facile concipiendum ſit, a contuſione venarum & ſanguine ſic ſtagnante fieri poſſe ejusdem per urethram ſtillicidium.

§. XVI.

A torminibus atrocibus ventris, item a ſumtis acrio-

acrioribus purgantibus, nec non a diureticis acrioribus, ut cantharidibus, urinam reddi posse cruentam, experientia est confirmatum. Debetur autem hoc symptoma spasticis venarum strictu- ris, quibus liber sanguinis circulus intercipitur. Unde ex facili jamjam ratio reddenda, quare morbillis, & variolis inprimis malignis, funestus ejusmodi affectus interdum associetur. Prostant quidem observationes apud auctores, quod a vesicatoriis quæ habent cantharides, externe applicatis, cruenta fuerit mictio exorta; interim nos fatemur candide, nobis nunquam tale quid visum vel observatum esse, ut haud injuria hanc operationem in dubium vocare liceat, ac forsan longe ab alia caussa in morbo sub applicatione vesicatoriorum hæc cruenta urina excreta fuisse possit.

§. XVII.

Omnis vero cruentus mictus est periculi non expers. Etenim licet etiam in principio salutaris, & critica, a palindrome facta ob mensium vel hæmorrhoidum suppressionem, visa fuerit; tamen quia non modo facile revertitur & vires exhaurit, sed & si error accidit, vel in diæta, aut si imprudenter stypticis tractata fuit, inflammatio ac corruptio facile ipsis renibus vel vesicæ induci potest, utique periculum alit. Incidit præterea & hoc frequentissime, quod grumus qui-

dam sanguinis ex renibus descendentis in ea parte, ubi urether ductu obliquo inseritur vesicæ, impactus, valde infestam & difficulter sanabilem inducat ischuriam. Quandoque etiam congrumatur in vesicæ cavo sanguis, & sphincteri firmiter inhærens, implacabilem cum urinæ suppressione præbet dolorem, id quod etiam accidit, quando vasa sphincteris sanguinea, non secus ac hæmorrhoides cœcæ, sanguine crasso admodum turgent.

§. XIIX.

Perspectis sic paulo penitius variis excretionis per urinam cruentæ caussis & sedibus, prudentis nunc est Medici, tum ad avertendas præservative, tum ad tollendas in cura differentes has caussas judicium in propinandis convenientibus remediis paulo exactius adhibere. Igitur, quando ex nimia sanguinis redundantia oritur, vel metuendus est affectus, sanguinis missione nihil tutius & præstabilius est, hac tamen observata cautela, vt ipso in paroxysmo in partibus superioribus, brachio videlicet, sanguis detrahatur & ejus mittendi copia ex virium & habitus corporis ratione æstimetur. Quodsi vero a consueto hæmorrhoidum fluxu suppresso insolita hæc evacuatio ortum traxerit, ad præservationem tutius est venam pedis aperire. Idem tenendum est, quando in colica spasmodica & vehementibus ventris torminibus, vt interdum

fit,

fit, urina cruenta mingitur, ob ſanguinem ſtagnantem & congeſtum circa inteſtinorum tunicas, exitumq; per venas hæmorrhoidales non invenientem. Quin potius, quia hic affectus per certas etiam periodos reverti ſolet, tempeſtiva venæſectione ut ipſi occurramus, eo magis eſt neceſſarium.

§, XIX.

Si a vehementi, cum, vel etiam ſine plethora, orgaſtica ſanguinis ebullitione & expanſione, qualis ſubinde a fortiori corporis, vel etiam animi commotione, vini & calidorum ſanguinem nimis moventium remediorum abuſu accedere ſolet, malum hoc ortum ſuum habet, præter ſanguinis per venam ſectam ſubtractionem, nitroſis & inteſtinum elaſticum motum ſanguinis refrenantibus, ſive refrigerantibus, nihil certius & præſtabilius. Hoc nomine depuratum nitrum, vel artificiale, ex ſpiritu nitri & ſale tartari confectum, cum terreis & abſorbentibus mixtum, vel in forma pulveris, vel etiam potui inditum, plurimum commendamus. Cui pro vehiculo in hiſce caſibus ſerum lactis dulce, & acidulum, aqua decocta hordeacea, & ſola aqua pura fontana, vel ad dimidiam partem cum Selterana, aut Tönnſteinenſi mixta, decoctum cornu cervi & ſcorzoneræ, optime inſerviunt, vel etiam cereviſiæ, tenuiores, quibus tincturæ roſarum, florum bellidis

cum spiritu vitrioli, minime vero salis, cujus acrimonia volatilis pulmonibus & renibus infesta est, paratæ, sunt instillandæ.

§. XX.

Quum alvi adstrictio, seu tardior fæcum secessio, plurimum ad ingenerandum, imo ad fovendum & sustentandum hoc malum habeat momenti, partim quod oriundis inde flatibus & spasmis intestinorum æqualis sanguinis circulus & distributio impediatur, & ad unam, præsertim debiliorem partem, solito plus sanguis feratur, partim etiam, quod multæ impuræ, acres, biliosæ ex prima regione particulæ ad sanguinis & humorum massam adducantur; hinc, si quid aliud, ad illud avertendum ejusque recidivam præscindendam, certe alvi laxitas & subductio admodum proficua est ac necessaria. Id vero minime purgantibus, seu acrioribus stimulantibus, vel salibus copiose assumtis, multo minus aloeticis, & pilulis quas etiam refracta dosi aloë ingreditur, præstandum. His enim exacerbatur malum certissime. Lenientibus potius laxantibus & quæ simul roborante gaudent virtute, id exsequendum, inter quæ, ut in omni immodica & præternaturali sanguinis excretione, rhabarbarina, imprimis cum passulis mixta, uti sunt passulæ Corinthiacæ, solutione rhabarbari per blandam in-

spissa-

ſpiſſationem laxativæ redditæ, vel pulvis rhabarbari cum cremore tartari remixtus, nec non clyſteres emollientes, ita etiam heic primas tenent:

§. XXI.

Ad vaſa vero nimium in renibus diducta & aperta roboranda & leniter adſtringenda, vel etiam ſi eorum ſubſtantia læſa fuerit, conſolidanda, decocta, vel infuſa, ex lenioribus vulnerariis & leniter conſtringentibus, uti ſunt agrimonia, hædera terreſtris, equiſetum, herba millefolii cum ſummitatibus; virga aurea, radix conſolidæ majoris, cum melle Pruſſico, renibus mirum amico, quodammodo dulcificata, opem ferunt laudatiſſimam.

§. XXII.

Si renum, uretherum, vel veſicæ, arroſio & exulceratio præſens eſt, ut ſæpius fit in continuo & diutius cum doloribus vexante malo, ad humorum acrimoniam contemperandam, præcipua medentis debet eſſe directa intentio, eaque neglecta, nullum doloris levamen, nulla etiam partis ſauciatæ & læſæ conſolidatio & reſtitutio ſperanda, aut obtinenda. Hunc autem in finem nobilis eſt virtus ſirupi dialtheæ Fernelii, item decocti Foreſti, nec non ejus, quod MYNSICHTVS contra mictum cruentum laudat. Facit huc

quoque infusum, quod præter jam dictas herbas vulnerarias, corticem radicis acaciæ, gummi cerasorum, habet; nec non, pulvis ex radice altheæ, glycirrhizæ, spermate ceti, seminibus quatuor frigidis, papaveris albi, lycopodii & croco cum s. q. sacchari canti conditus.

§. XXIII.

Præter hæc autem omnia ad renum & vesicæ vitia detergenda, inveterata etiam sananda, nihil unquam aquis medicatis temperatioribus, ut sunt Selteranæ, Antonianæ, Wildungenses, efficacius, tanto certius si cum lacte, inprimis asinino, fuerint remixtæ. Id enim docent non modo saluberrima ipsarum elementa, sed potissimum multiplex de hoc effectu experientia, de quo omnes qui de viribus medicatarum aquarum experti scripserunt testimonium ferunt consensu unanimi.

§. XXIV.

Neque minus egregia virtus & adversus hunc morbum præsidium est in lacte, nec non lactis sero. Hæc enim jam olim suo tempore in urinæ mictione cruentæ magni fecit HIPPOCRATES *lib. de internis affectionibus* §. 17. *Si* inquiens, *urina prodit veluti a bubulis carnibus assatis succus, ægrotus pro temporis opportunitate serum & lac bibat; serum quidem ad purgationem, lactis autem potum*

faciat

faciat in tempore, per quinquaginta aut quadraginta dies; hæc si feceris morbum in melius vertes. Lac quoque ovillum vel caprillum laudat RIVERIVS *Obs. XIII. Centur. 17.* nec non GATINARIAS atque FORESTVS, qui hoc solo remedio sanguinis mictum sæpe se curasse gloriatur, ita tamen, ut unicuique dosi boli armenæ drachmam unam permiscuerit. Id quod etiam in graviori sanguinis mictu utique convenit, in leviori autem minus faciendum censet idem RIVERIVS.

§. XXV.

Accedit aliud HIPPOCRATI laudatum remedium, quippe *l. c.* qui in mictione sanguinea ab ulcerato rene, vel vesica, vinum album, mellei coloris jucundissimum, probe temperatum, bibendum peritissime suadet. Nam vina nimium spirituosa, aut acido abundantia, ut Rhenanum, minime ubi nimia & dolorifica adest sanguinis mictio, conferunt, sed potius vina dulcia, ut Hispanicum, Canariense, Hungaricum præstant, dum ventriculi digestioni & simul vesicæ afflictæ favent.

§. XXVI.

Quum porro multum intersit, quale potus genus in usum ducat renum & vesicæ vitio laborans; tenendum omnino: ab omnibus cerevisiis crassioribus & acidis, abstinendum esse, potum eligen-

eligendum copiosum, ex cerevisia tenui, quippe quæ medicamenti aquosi instar acre & arenosum eluit ac diluit. Testis hanc in rem gravis est SYDENHAM, qui eandem ceu saluberrimam commendat *Libr. de mictu* cruento a calculo renibus impacto *pag. 705.* adeo, ut ipse, quoties curru vehi debuerit, non prius rhedam ingressus sit, quam haustum cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingesserit, eundemque pariter iterare ante regressum domum versus, si forte alicubi diutius fuerit commoratus. Et hoc pacto semper sibi a mictu cruento satis præcautum esse, asserit. Observandum tamen; cerevisiam bene coctam esse debere & fermentatam.

§. XXVII.

Vtut motus & exercitatio corporis conveniens magnum sit, tam ad præcavendas, quam persanandas chronicas passiones præsidium, attamen in excretionibus sanguinis, & præsertim quæ fiunt urinarias per vias, res longe aliter, est comparata. Etenim vix aliud, motu corporis citatiori, præsertim equitatione, ad propagandum hoc malum magis valet, quin solam loquelam paulo elatiorem & longius continuatam, in mictione dolorifica & cruenta, quæ per vesicam læsam fit, vidimus damnosam. Jam dudum etiam id notatum fuit ab antiquissimo Medicinæ nostræ parente *l. c. p. 16.* perhibente: *si quis sanguinem cum urina*

mittit,

mittit, & corpus quietum habet, citius sanabitur, si vero laboraverit, dolores multo graviores obtinebit. Neque minus SYDENHAM in *opp. p. 700.* suo exemplo rem optime decidit. Nam quoties permultum itineris pedibus confecit, vel in curru per platearum pavimenta vectus est, quantumlibet tardo equorum gressu, toties mictum reddidit cum sagnuine permistum, quoties vero per viam regiam lapidibus non stratam, licet perquam longissime, curru vectus est, tale quid ipsi accidit nunquam. De somno etiam peritissime refert, quod ipsi curæ fuerit, ut lectum citius peteret, quo eo magis concoctio recte perficeretur, sicut ex adverso nocturnæ lucubrationes eam imminuant.

§. XXIX.

Ad dysuriam, immo ischuriam, quæ frequens & periculosum, renalis vel etiam vesicalis hæmorrhagiæ symptoma esse solet, dum sanguinei grumi uretheris principium, ubi inseritur vesicæ, vel ipsum sphincterem vesicæ obstruunt, non certe efficacius & promtius auxilium, quam aqua pura calida, copiose hausta & exterius balneum applicatum, prostat. Tum quoque præstat aquam tepidam syringa in urethram & vesicam injicere, quo acris humor diluatur & grumuli hi dissolvantur. Atque etiam ipse HIPPOCRATES *l. c.* eadem hæc remedia commendat, lavacrum

nempe aquæ calidæ & tepefactoria ad locum affectum apposita. Quod si vero ob grumos sanguineos in ipsa vesica, seu sphinctere ejus obvios, spasmus oriatur, ut inde totalis & pernicialis ischuria inducatur, interne emulsionem ex seminibus quatuor frigidis, cum lapidibus cancrorum & antimonio diaphoretico, item pulverem ex spermate ceti, lapidibus cancrorum & nitro; externe vero vesicam repletam decocto florum emollientium ex lacte abdomini applicatam, nec non alvi apertionem, cum manna, vel clystere emolliente & oleoso, usus deprehendimus longe præstantissimi.

§. XXX.

Inter ea vero demum, quæ in medicatione hujus mali vitanda, nihil certe esse potest infestius, quam si cruenta hæc mictio, sive ex renibus, sive ex vesica fiat, sive critica, sive symptomatica sit, remediis adstringentibus, fluxum nimis impetuose sistentibus, ut communis fere & detestabilis medentium error est, excipiatur. Hoc enim facto, a grumis intra vasa retentis inflammationes fiunt, exulcerationes & putredines. Sicuti, quippe hæmoptysis, iisdem his remediis tractata quam facile in inflammationem & phthisin, vel pulmonum exulcerationem, ita etiam mictus cruentus in inflammationem, exulcerationem & putredinem abit. Nihilominus tamen, si excretio sanguinea ef-

fusissi-

fusissima fuerit, cum summa virium jactura, mixturam, qua SYLVIUS feliciter in cruento mictu usus est, ex aquæ plantaginis unciis duabus, portulacæ, cinnamomi, aceti destillati ana uncia una semis, coralliorum rubrorum præparatorum, lapidum cancrorum, terræ sigillatæ ana scrupulo uno, laudani liquidi granis tribus, sirupi corallorum Quercetani, vel de symphito Fernelii, q. s. ad gratum saporem, experientia invenimus olim comprobatam.

